

TÜRK ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ VE SİYASET (1)

Doç. Dr. Bülent DÂVER

İhtilâlcî üniversite öğrencisi şüphesiz 19 uncu asrın aşinâ bir simasıdır. 1830 Temmuz İhtilâlinde Notre Dame'a koşarak üç renkli bayrağı diken Politeknik Okulu talebeleri, devlet adamlarına tabanca ve bombalarla saldıran anarşistler, Çarlık Rusyasında populist harekete katılan gençler siyaset uğraşında özel yer tutmaktadırlar.

Ancak 20 nci asırdaki öğrenci ve gençlik teşekküllerinin hareketleri çap, anlam ve yön bakımından 19. asır gösterilerinden ayrılmaktadır. Demokratik ya da otoriter ve totaliter olsun çağımız toplumu öğrencilerin siyasi faaliyetlerini yakından izlemekte ve her rejim yönsemesine göre bu faaliyetler karşısında belli bir tavır takınmaktadır. A. B. D. nde 1960 yılı Mayıs ayında Berkeley (California) Üniversitesinde patlak veren olaylar yurt ve dünya sorunları karşısında ilgisiz, sessiz kuşakların yavaş yavaş sönmeye yüz tuttuğunu göstermiştir (2). Ayrıca akademik hürriyet konusunda (3) Amerikan üniversite öğrencilerinin son zamanlarında büyük hassasiyet gösterdiklerini, üniversite içinde ve dışında geniş ölçüde siyasî faaliyetlere katıldıklarını, dergi gazete çıkardıklarını, çeşitli partileri desteklediklerini, ırk ayırımı konusunda gösteri yürüyüşleri tertipleediklerini biliyoruz. Sovyet Rusya'da Komünist Parti teşkilâtına bağlı

(1) 21 - 25 Eylül 1964 tarihleri arasında Cenevre'de toplanan 6 ncı Milletlerarası Siyasî İlimler Kongresine sunulan rapor.

(2) Berkeley Üniversitesi öğrencilerinin 1960 yılındaki protesto hareketleri, Temsilciler Meclisi Amerikan Aleyhtarı Faaliyetler Komisyonuna karşı yönelmiştir. 1964 yılı Aralık ayında ise aynı üniversite öğrencileri ırk ayırımı protesto eden gösterilerde bulunmuşlardır.

(3) Amerikan üniversite öğrencilerinin akademik hürriyetleri ve siyasî faaliyetleri konusunda bilhassa bkz. R.M. Mac IVER, Academic Freedom, New York, 1955.

öğrenci kurumlarının (Konsomol) rejimin yaşatılmasında bir destek ödevi gördüklerini de burada belirtelim (1).

İtalya'da Faşist rejim de gençliğe düşen siyasi ödevden bahsetmiştir. Nasyonal Sosyalizmin büyük propaganda makinesi üniversite öğrencilerine Führer'in direktiflerini yayma görevini yüklemiştir. Günümüzde özellikle Güney Kore, Vietnam gibi az gelişmiş ülkelerde gençlerin siyasî rejim değişikliklerinde son derece etkili olduklarını unutmuyalım.

Büyük kollar halinde üniversite kapısından çıkıp umumi meydanlara, radyo evlerine ve hükümet binalarına yürüyen üniversite öğrencileri gerçekten çağımızın yeni bir fenomenidir. Bu gün üniversite öğrencilerinin sayılarının eskisine nisbetle pek artmış olması, basın - radyo - televizyon gibi kitle haberleşme araçlarının gelişmesi gençlik teşekküllerinin siyasî hareketlerine güç ve gürelik (dinamizm) kazandırmaktadır. Ayrıca talebelerin doğa itibarıyla radikal ve sabırsız olmaları ve protesto için gerekli fikri malzemeyi hazırlayan kaynaklara yakınlıkları sosyal bilimcilerin dikkatini çekmektedir (2).

Çalışma Alanının Sınırlandırılması : Türk üniversite öğrencilerinin siyasî faaliyetlerini konu olarak alan bu çalışmanın amacı türk üniversitelerinin 1946 - 1964 yılları arasındaki siyasî olaylar karşısında tutum ve davranışlarını tesbit etmektir. Lise öğrencilerinin siyasî faaliyetleri bu çalışmanın sınırları dışında kalmaktadır. Esasen üniversite ve yüksek okular dışındaki eğitim kurumlarında öğrencilerin siyasî hareketlere katılmaları gibi bir olaydan güçlükle bahsedilebileceğini sanıyoruz. Çalışmamıza 1946 yılını başlangıç olarak seçişimiz sebepsiz değildir. Bu tarih, bilindiği üzere, Türkiye'de çok partili sistem ve genel seçimler yoluyla demokratik düzene katılma yılıdır.

İncelememizde cevap vermeğe çalıştığımız başlıca noktalar şunlar olmuştur: Bir bütün olarak türk üniversite öğrencileri dev-

(1) Sovyet Rusya'da gençlerin siyasî faaliyetleri hakkında bilhassa şu esere bakılmalıdır: Leonard Schapiro: The Communist Party of the Soviet Union, London, 1960.

(2) 1955 yılında siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada elde edilen sonuçlar ilginçtir. Şöyle ki: kendilerine hükümetin halkın ihtiyaçlarını karşılamada ne kadar başarılı olduğu sorununun öğrenciler çoğunlukla (% 54) olumsuz cevap vermişlerdir. Bkz. A. T. MATTHEWS, The Emergent Turkish Administrators, Ankara, 1955, Sh. 46.

rim hareketleri (irtica), komünizm, akademik hürriyet, demokrasi ve insan hakları, Batı ittifakı, Amerikan yardımı gibi konularda neler düşünmektedirler?

Tetkikimizde ağırlık noktası olarak üniversite öğrenci derneklerini seçtik. Bununla beraber öğrenci dernekleri dışında siyasî partilerin gençlik kollarına kayıtlı olsun olmasın fert olarak üniversite öğrencilerinin siyasi tutum ve davranış biçimlerini de gözönünde bulundurduk.

Türkiye'de Üniversite Öğrencilerinin ve Öğrenci Derneklerinin Genel Statüsü.

Bugün Türkiye'nin yedi üniversitesinde kayıtlı 35.000 öğrenci bulunmaktadır. Yüksek okul öğrencileriyle birlikte bu rakam 50.000 e yükselmektedir. Bütün bu öğrenciler esas itibariyle iki büyük talebe birliği halinde teşkilatlanmış bulunmaktadırlar. Türkiye Millî talebe Federasyonu ve Millî Türk Talebe Birliği.

Öğrenci derneklerinin kanunî mevzuat karşısındaki durumuna gelince, Cemiyetler Kanunu aynen şöyle demektedir: «Talebe Cemiyetleri her ne şekilde olursa olsun siyasetle iştigal edemezler. Bu cemiyetler buldukları mektep ve müesseselerin idarelerine karşı bir harekette bulunamazlar» (1).

Bu hükme paralel olarak öğrenci birliklerinin, federasyonlarının ve derneklerin statülerinde siyasetle ilgili olmadıklarına dair kayıtlar mevcuttur (2).

Siyasî Partiler ve Üniversite Öğrencileri.

Öğrenci derneklerinin siyasetle meşgul olması kanunla önlenmiş olmakla beraber, öğrenciler bir vatandaş sıfatıyla - gerekli kanuni nitelikleri taşımaları halinde - siyasî faaliyetlerde bulunabilmekte, özellikle siyasi partilere, gençlik kollarına girebilmekte, siyasî yayınlar yapabilmekte ve siyasi toplantılara, gösteri yürütüşlerine katılabilmektedirler. Bunun dışında Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanun 21 yaşını bitiren kimselerin seçimlerde oy verebileceklerini öngörmüş, bu suretle 21 yaşını tamalamış öğrencilerin siyasi haklara sahip bulunduğunu ka-

(1) Bkz. 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu m. 13.

(2) Bkz. Türkiye Millî Talebe Federasyonu Tüzüğü, m. 5.

bul etmiştir (1). Siyasî partilerin tüzüklerinde de hangi şartlar altında gençlerin siyasi parti üyesi olabilecekleri (2) ve gençlik kollarında çalışabilecekleri belirtilmiştir (3).

Hükümet Ve Öğrenci Teşekkülleri Arasındaki Münasebet

Türkiye'de hükümet ve öğrenci teşekkülleri arasındaki münasebetler ilgi çekici olup bu münasebeti genel çizgisiyle daha çok bir «patronaj sistemi» olarak nitelemek mümkündür. Öğrencilerin siyasî faaliyetlere katılması olayı karşısında hükümetlerin tutumu iktidar partisinin genel politikasına göre, müsamaha, tasvip ve destekleme şeklinde gözüktüğü gibi bazen de hükümetin temel politikasına aykırı düşen öğrenci hareketlerine karşı hükümetler sert bir tavır takınmışlar, mevcut kanun hükümlerini işletmek yoluyla bu faaliyetleri önlemeyi çalışmışlar, öğrenci teşekküllerinin sorumlu yöneticilerini kanuni takibata tabi tutmuşlar ve mitingleri ve öğrenci kongrelerini dağıtmışlardır. Ayrıca hükümetlerin talebe derneklerine yaptıkları nakdî ve aynî yardımlarla oynanmak suretiyle belli bir siyasî görüşü öğrenci teşekküllerine kabul ettirme yolunda bazı çabalarına hiç tesadüf edilmemiş olduğu söylenemez. Kısaca özetlemek gerekirse, öğrencilerin siyasi faaliyetleri konusunda kanuni ve hukuî kadro ile fiili' gerçek durum arasında göze batıcı bir ayrılık görülmüştür.

1946 - 1964 YILLARI ARASINDA ÖĞRENCİ DERNEKLERİNİN BELLİ BAŞLI SİYASİ FAALİYETLERİ

1946 - 1964 yılları arasında Türkiye öğrenci derneklerinin siyasî faaliyetlerini belil başlı 5 kategori halinde toplamak mümkündür:

I — Öğrenci teşekküllerinin irticai faaliyetler karşısındaki tutumu:

A. Mareşal Fevzi Çakmak'ın cenaze töreni hâdisesi: 1950 yılı Nisan ayında Mareşal Fevzi Çakmak'ın cenaze töreninde bazı hâdiseler patlak vermiştir. Hükümet aleyhtarı gösterilere de yol açan hadiseler esnasında bazı öğrencilerin katıldığı bir kısım halk gurupları devrim aleyhtarı bazı sözler söylemiş ve hareketlerde bu-

(1) Bkz. 298 sayılı Kanun m. 6.

(2) Bkz. C. H. P. Tüzüğü, m. 3; A. P. Tüzüğü, m. 3/a

(3) C.H.P. Tüzüğü m. 36; A. P. Tüzüğü, m. 80.

lunmuşlardır. Bir gün sonra öğrenci dernekleri gazetelerde yayınlanan bir demeçle bu kabil irticai hareketleri tasvip etmediklerini ve Atatürk devrimlerine bağlılıklarını bildirmişlerdir.

B. Atatürk Heykellerine Yapılan Tecavüzler :

1950 - 1953 yılları arasında Türkiye'nin muhtelif yerlerinde Cumhuriyetin kurucusu Kemal Atatürk'ün heykellerine tecavüz edildiği ve bu heykellerin parçalandığı görülmüştür. Bu kabil hareketlere girişenler daha çok ticani tarikatına mensup kişilerdir. Türkiye intelligentsiasının ve özellikle öğrenci derneklerinin sert tepkisi karşısında hükümet bazı tedbirler almak zorunda kalmış ve bu arada B.M.M. nden «Atatürk'e Karşı İşlenen Suçlar Kanunu» çıkarılmıştır (1).

C. «Büyük Doğu» Hâdisesi :

1954 yılında haftalık Büyük Doğu Dergisinin Atatürk devrimlerine karşı bir kampanya açması ve hatta Atatürk'den ima yoluyla «sahte kahraman» olarak bahsetmesi öğrenci teşekküllerini harekete geçirmiştir. Ancak öğrenci derneklerinin bu yayınları protesto etmek amacıyla düzenlemek istedikleri mitinge İstanbul Valisi müsaade etmemiştir. İzin verilmeme sebebini yetkililere «kamu düzenini korumak» olarak göstermişlerdir.

D. Nurculuk Hareketi :

1950 - 1960 yılları arasında Nurculuk hareketi Türkiye'de geniş bir yayılma alanı bulmağa başlamıştır. Liderinin Bedüüzzaman Said'i Nursi olduğu Nurculuk hareketi devrimlere karşı cephe almakta ve Kur'anın prensiplerine dayanan teokratik bir devlet kurulmasını istemektedir. Saidi Nursinin birçok eserleri dini bir toplum görüşünü aksettirir niteliktedir (2). Bazı Üniversite öğrencilerinin de Nurculuk hareketine karışmasına rağmen, genel olarak üniversite öğrenci teşekkülleri, devrim aleyhtarı Nurculuk hareketine karşı cephe almışlar, yayınladıkları bildirilerle Türkiyeyi bir ortaçağ toplumu haline getirmek isteyen Nurculuk akımının karşısında bulduklarını belirtmişlerdir (3).

(1) Bkz. 5916 No. lu Kanun, m. 1.

(2) Saidi Nursi'nin basım yeri ve tarihi belli olmayan «Zühretünnur» ve «Hastalar Risalesi» adlı eserlerine bakınız.

(3) Nurculuk hakkında geniş bilgi için İstanbul Hukuk Fakültesi asistanlarından

II — Öğrenci Derneklerinin Komünist Hareketler Karşısındaki Tutumları:

A. SABAHATTİN ALİ HADİSESİ :

1944 yılında aralarında özellikle Turancı ve Irkçı öğrencilerin bulunduğu bazı öğrenciler tanınmış komünist yazar Sabahattin Ali'ye karşı bir gösteri yürüyüşünde bulunmak istemişlerdir. Ankara Valisi düzenlenen toplantıyı «kargaşalıklar çıkaracağı» gerekçesiyle dağıtmıştır.

B. BAZI ÜNİVERSİTE HOCALARININ ÇIKARILMASI

1947 yılında komünist temayüllü olduğu ileri sürülen bir öğrenci derneği kurulmuştu. Bu dernek üyelerinin bilhassa Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde bazı öğretim üyelerinden teşvik gördükleri iddia edilmiştir. 1948 yılında bu kabil hareketlerin gelişmesi üzerinde Ankara Üniversitesi öğrencileri büyük bir protesto mitingi düzenlemişlerdir. Bu hareket sonunda Rektör istifaya mecbur edilmiş ve bazı öğretim üyelerinin görevlerine son verilmiştir (1).

C. NAZIM HİKMET HADİSESİ :

Türkiye'de komünizm davasının öncülerinden olan Nâzım Hikmet bu yoldaki faaliyetlerinden dolayı muhtelif defalar tevkif edilmiş ve sonunda mahkûm edilerek Bursa cezaevine gönderilmiştir. 1950 yılında Nâzım Hikmet'in affı için basında bir kampanya açılmış ve aralarında tanınmış yazar ve öğretim üyelerinin bulunduğu bir gurubun çalışması sonucunda Nâzım Hikmet serbest bırakılmıştı. Kampanya esnasında sol temayüllü öğrencilerin İstanbul'da *Lâleli*'de düzenledikleri toplantı «Çiçek Palas Hadisesi» diye tanınan olayın patlak vermesine sebep olmuş, bu toplantıda «milliyetçi» ve «ilerici» grupların birbirlerine girdikleri görülmüştür. Sonunda polisçe bazı tevkifler yapılmış ve öğrenci dernekleri komünistleri itham ve takbih eden bazı bildiriler yayınlamışlardır.

Dr. Çetin Özek'in Nureculuğun İçyüzü eserine bakılması. Varlık yayınları İstanbul, 1963.

(1) Görevlerine son verilen öğretim üyelerinin çoğu yabancı memleketlerde ve üniversitelerde görev almışlardır.

III — Akademik Hürriyetin Korunması :

1956 yılında Türk üniversite öğrencileri ilk defa olarak akademik hürriyetin korunması konusunda bir tavır takınmışlardır. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu'nun Fakültenin açılış töreninde yaptığı tenkidî konuşma üzerine Bakanlık emrine alınması öğrenciler arasında hoşnutsuzluk yaratmış ve bazı öğrencilerin derslere girmemek suretiyle alınan kararı protesto ettikleri müşahade edilmiştir. Bu hâdise Türk üniversite öğrencilerinin klâsik siyasî mücadele konuları (irtica - komünizm) dışına çıkmaya başladıklarını göstermek yönünden önemlidir.

IV — Türk Üniversite Öğrencilerinin Hürriyet ve Demokrasi Mücadelesi :

Türk üniversite öğrencileri için siyasî faaliyetler bakımından en önemli devir 27 Mayıs 1960 İhtilâline tekaddüm eden günler olmuştur. Demokrat Parti iktidarının gerçek demokratik rejimle uyuşmayacak bazı tutum ve davranışlarda bulunması, özellikle muhalefete, basın ve üniversiteye karşı takındığı sert tavır içte ve dışta (1) tepki uyandırmıştır. Parlâmentodan geçirilen ve bir kısım basınla muhalefet partisi C. H. P. nin faaliyetlerini tahkik komisyonları kurulmasını öngören kanun (2) bardağı taşıran son damla olmuş, üniversite öğrencileri memlekette esmeye başlayan huzursuz ve karışık havayı gösterilerle yansıtmışlardır.

A. 28 NİSAN İSTANBUL HADİSELERİ :

28 Nisan 1960 tarihinde sayısı 10.000 i bulan bir öğrenci topluluğu Demokrat Parti iktidarı aleyhine büyük bir gösteride bulunmuştur. Hükümetin tutumunun ve antidemokratik kanunların şiddetle protesto edildiği bu gösteriler esnasında polis üniversite bahçesine girmiş, bazı öğretim üyelerini tartaklamış ve öğrenciler üzerine ateş açmıştır. Öğrenciler arasında ölen ve yaralananlar olmuştur (3).

(1) A B D. eski Cumhurbaşkanı Truman bir makale ile tehlikeli gidişe dik-kati çekmiş ve hürriyetleri kısmının olumlu sonuçlar vermeyeceğini belirtmiştir. New York Times, 6 Mayıs 1960 tarihli nüsha.

(2) 2 - 7 - Nisan 1960 tarihli Meclis oturumunda çıkmıştır.

(3) Hükümet başlangıçta ölenler olduğunu yalanlamış, fakat bir kişinin öldüğü sonradan anlaşılmıştır.

«Hürriyet» «Demokrasi sloganlarının sık sık haykırıldığı bu protesto hareketlerinde gençliğin ordu lehine tezahüratta bulunması dikkati çekmiştir. Hükümet bu durum üzerine sıkı yönetim ilân etmiş ve hükümet başkanı olaylardan muhalefet partisini ve onun liderini sorumlu tutmuştur (1).

B. 29 NİSAN AKARA OLAYLARI: KANLI CUMA

29 Nisan günü İstanbuldaki öğrenci gösterileri Ankara'ya da sıçramış ve 4000 kadar üniversiteli genç Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakülteleri önünde toplanarak hükümet aleyhinde gösterilerde bulunmuşlardır. Olay esnasında polis ve askeri birlikler Siyasal Bilgiler Fakültesine ateş açmış ve zorla Fakülte binasına girilmiştir. Yaralananların da bulunduğu bu olayların sonucu olarak hükümet Üniversitenin bir ay müddetle kapatılmasını emretmiştir. Müteakip günler emniyet kuvvetlerinin bastırıcı hareketlerine rağmen gösterilerin durmadığı görülmüştür. Başvekil Adnan Menderes yaptığı bir radyo konuşmasında gösterileri şiddetle takbih etmiş ve bir avuç işsiz güçsüz talebinin yaptığı bu nümayişlerin «ihtilâl» olmadığını ileri sürmüştür (2).

Bütün bu olaylarda dikkati çeken nokta üniversite gençlerinin mütemadiyen ordu lehine tezahürat yapmış olmalarıdır. İhtilâle karışan kuvvetlerin karşılıklı durumunu inceleyen Trostky'nin meşhur klâsik üçkeni kanlı cuma olaylarında bütün açıklığıyla belirlemiştir. Çağımızda siyasi bir protesto hareketinin ihtilâl yoluna girmesi ve başarı kazanması entellektüel kuvvetlerle ordunun işbirliğine bağlı kalmakta ve öğrenciler Güney Kore ve Vietnam'da da görüldüğü üzere, orduya tabii bir müttefik olarak bakmak eğilimini taşımaktadırlar. Modern orduların halktan toplanmış vatandaş ordusu olma niteliğini bu fenomeni açıklarken göz önünde bulundurmak gerekir.

C. İHTİLÂL

21 Mayıs 1960 günü Harb Okulu Öğrencileri Ankara'da sessiz bir yürüyüş yaptılar. Aslında bu yürüyüş yaklaşmakta olan büyük fırtınanın bir belirtisi idi. Nitekim 27 Mayıs sabahı Ankara ve İstanbul'da harekete geçen silâhlı kuvvetler mensupları seri ve kansız bir

(1) Örfi İdare ilân eden tebliğ metni için Bkz. *Yeni İstanbul* 30 Nisan 1960,

(2) *Zafer*, 30 Nisan 1960 ve 1 Mayıs 1960 tarihli nüshalar.

darbe ile iktidarı ele geçirdiler. Hükümet derildi, mensupları ele geçirildi ve Millî Birlik Komitesi silâhlı kuvvetler adına idareye el koydu. Parlâmento dağıtıldı. Siyasî partiler faaliyetten men edildi.

Millî Birlik Komitesi en kısa zamanda genel seçimlere gidileceğini Türk milletine bir beyanname ile bildirdi. Devrilen rejim tarafından tevkif edilmiş olanlar - üniversite öğrencileri dâhil - serbest bırakıldı.

E. BATI VE AMERİKAN ALEYHTARI GÖSTERİLER

Kıbrıs davası uzun yıllardanberi Dünya sulhü ve Türkiye için çetin ve dikenli bir mesele olmakta devam etmektedir. Türk halkoyu soydaşlarının Kıbrısta maruz bırakıldıkları katliam ve kötü muameleler karşısında daima büyük hassasiyet göstermiştir. 1955 yılı Eylül ayında İstanbul'da veren ve azınlıklara karşı yöneltilen siyasî protesto hareketlerinde üniversite öğrencileri önemli roller oynadılar. Ancak bu hareketlerin yağmacı ve çapulcuların da katılmasıyla büründüğü havayı öğrenci dernekleri olumlu karşılamamışlardır.

Kıbrıs meselesi Londra ve Züriç anlaşmalarıyla geçici bir çözüm yoluna sokulmuş fakat 1963 yılı Aralık ayında meydana gelen hâdiseler yarayı yeniden deşmiştir. 27 ve 28 Ağustos 1964 günleri Ankara ve İstanbul'da düzenlenen öğrenci protesto hareketleri halkın da katılımıyla büyük bir batı ve özellikle Amerika aleyhtarı gösteri halini almıştır. «Johnson sahte dost» «Bizi dolarlarınızla satın alamazsanız» «Amerikalı memleketin dön» gibi slogan ve dövizler Türk gençlerinin Amerikanın Kıbrıs politikasına karşı takındıkları tavrı şiddetli şekilde açığa vurmuştur denilebilir.

Bu arada şuna dikkati çekelim ki Batı, Amerikan aleyhtarı mitingler Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana ilk defa olarak ortaya çıkmıştır. Türk dış politikası çok uzun yıllar Batı ve Amerika ittifakı üzerine kurulu bir gelişme çizgisi izlemiştir. Şimdi Türkiye'nin bu geleneksel politikasında -resmen olmasa bile- değişik bir yönün belirmeye başladığını söyleyebiliriz. Özellikle aydınlar ve üniversite gençleri arasında doğan ve Türk halkoyudaki hayal kırıklığını yansıtan bu davranışların Türk dış politikasını ileride ne dereceye kadar etkileyeceği hususu istikalin koynunda bir sır olarak kalmaktadır. Fakat herhalde kesin olan cihet Türk üniversite öğrencilerinin daha bağımsız, millî menfaatlerimize daha uygun bir dış politika güdülmesini istedikleridir. Ayrıca siyasî bağımsızlığın ancak kendine yeter ekonomik güçle gerçekleştirilebileceği Türk üniversite öğrencileri arasında yaygın bir kanaat haline gelmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmayı hazırlayan, öğrencilerin siyasetle ilgilenmelerinin zorunlu ve faydalı olduğu kanısındadır. Yarının idarecileri olarak ve büyük sorumluluklar yüklenecek gençler siyasî sorunlar üzerinde serbest düşünebilmeli ve kanaatlerini açıklamalıdır. Ancak siyasetle aktif ilginin üniversite binaları dışına çıkması ve bu ilginin üniversite öğrencilerinin asıl görevi olan öğrencilik faaliyetlerini aksatacak bir dereceye varmaması da temenniye şayan bulunmaktadır.

«Öğrenci» adlı eserin yazarı Davit Horowitz'le birlikte (1) diyebiliriz ki: «Öğrencilerin başladıkları savaş -fikir savaşı bugün henüz ilk aşamadır. Genç olan bu öğrenciler yine genç olan bir dünyada yetişmektedir. Bu yeni dünyada öğrencilerin ileri sürdükleri ve uygulayacakları fikir ve metotlar olacaktır. Gençler tek kelime ile yeni bir politika yaratacaklardır. Onların savaşları şimdi hürriyet savaşıdır».

(1) Davit Horowitz, Student: The Political Activities of Berkeley Students. Ballantine Books, New York, 1962. sh. 160.